

**СТАНОВИЩЕ**

от

**ДОЦ. НИКОЛАЙ СВЕТОСЛАВОВ ЯНЕВ, ДМ**

**ЗАВ. ОТДЕЛЕНИЕ „ЛИЦЕВО-ЧЕЛЮСТНА ХИРУРГИЯ“**

**УМБАЛСМ "Н. И. Пирогов" ЕАД**

**НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА НАУЧНА  
СТЕПЕН „ДОКТОР НА НАУКИТЕ“**

Професионално направление 7.2. Дентална медицина  
Докторска програма: „Дентална клинична алергология“

**Автор:** доц. Илияна Любомирова Стоева, дм  
Ръководител Катедра по образна диагностика, дентална  
алергология и физиотерапия, ФДМ, МУ – Пловдив

**Тема:** Професионално-обусловена кожна и респираторна симптоматика  
сред дентално-медицинския персонал

**Оценка на актуалността на темата**

Дисертационният труд на доц. Стоева представя първото мащабно проучване сред дентално-медицинския персонал в страната относно професионално-обусловената кожна и респираторна симптоматика, в което анкетното проучване е последвано от клиничен преглед и кожно-алергични тестове. В него са представени резултати относно разпространението на кожната и респираторната симптоматика сред дентално-медицинския персонал, както и рисковите фактори, допринасящи за възникването им. Изследвана е контактната сенсibiliзация към хаптени от професионалната среда. Получените резултати показват висока честота и прогресия на нежелани реакции свързани с работната среда. Изводите и приносите от дисертационния труд могат да послужат за аргументирана основа за създаване на профилактични програми за лекарите по дентална медицина. Професионалните болести в денталната медицина и контактната алергична реакция в частност, се признават от медицинската общественост, но професионалната защита е оставена на личната инициатива на членовете на денталния екип. Известен факт от трудовата медицина е регламентирането на работното време в агресивна професионална среда. Както е известно, престоят на лекарите по дентална медицина в частните кабинети и груповите практики многократно надвишава регламентираните 6 ч. на ден.

От тази гледна точка определям дисертационния труд на доц. Стоева като високо научен, хуманен и социално значим.

### **Анализ и оценка на представените материали**

Литературният обзор е изложен на 56 компютърни страници, използвани са 546 източника, от които 8 на кирилица.

Литературният обзор е изчерпателен, високо информативен и констативен за нуждата от изследване и подобряване на работната среда на денталните специалисти в България. Той представя съвременното състояние на етиологията, клиниката, диагностиката, лечението и профилактиката на сенсibiliзацията към професионални алергени на европейско и национално ниво.

Дисертационният труд има ясно формулирана цел, поставени са 5 конкретни задачи, които са съответни на поставената цел.

Дисертационният труд е фокусиран върху основните групи дентални специалисти: лекари по дентална медицина (4675), зъботехници (539), дентални сестри (312), студенти по дентална медицина от II до VI курс (467). Общият брой на участниците в анкетното проучване е 5993 представители на дентално медицинския персонал.

Данните са обработени статистически по показатели пол, възраст и трудов стаж.

По задача 4 обекта на изследване са 329 пациенти – мъже и жени.

Дизайнът на проучването по задачи 1, 2 и 4 представен на фиг. 10 включва както изследваните групи дентални специалисти, така и методите на научното изследване.

Резултатите от проучването са описани последователно, съобразно поставените задачи, в рамките на 128 страници. Илюстрирани са с 45 фигури и 65 таблици.

Резултатите от всяка задача са обобщени и прецизно интерпретирани. Обобщени са в 9 генерални извода.

Съвременната статистика регистрира увеличаване на професионалните алергични кожни и респираторни заболявания, особено при дентално-медицинския персонал, които в своята работна среда са в постоянен контакт с различни антигени. Според доц. Стоева една трета от дентално-медицинския персонал страда от професионално-обусловена кожна симптоматика, а една четвърт страда от професионално-обусловена респираторна симптоматика, които може да възникнат още по време на студентското обучение.

Познаването на рисковите фактори и възможността за намаляване на тяхното въздействие са в основата на превенцията на алергичните заболявания, както на дихателната, така и на други системи.



Доц. Стоева извежда като най-значими рискови фактори за възникване на професионално-обусловена кожна симптоматика за денталния персонал, работещ в клинични условия, са честото миене на ръцете, женският пол, продължителният трудов стаж, продължителният контакт със защитни ръкавици (повече от 4 часа дневно) и анамнестичните данни за атопичен дерматит и контактна алергия. Като най-значими рискови фактори за възникване на професионално-обусловена респираторна симптоматика за денталния персонал, работещ в клинични условия, тя определя трудовият стаж над 10 години, наличие на атопично заболяване, експозицията на вещества от работната среда повече от 6 часа дневно и женския пол.

Като съществен принос на дисертационния труд считам създаването на електронен регистър за дентално-медицинския персонал с професионално-обусловена кожна и респираторна симптоматика.

### **Автореферат**

Авторефератът по структура и съдържание отговаря на изискванията и отразява основните резултати, получени при изпълнението на поставената цел и задачи.


Във връзка с дисертационния труд доц. Стоева е реализирала 15 научни публикации.

### **Заключение**

Представеният дисертационен труд на доц. Илияна Стоева „Професионално-обусловена кожна и респираторна симптоматика сред дентално-медицинския персонал“ отговаря на всички изисквания на ЗРАСРБ, Правилника за приложение на ЗРАСРБ и правилника на МУ-Пловдив. Темата е актуална и значима, дисертационният труд е правилно построен, с добре подбрана методика и изпълнени задачи, има достатъчно значими резултати, със съществена научно-приложна стойност.

Давам положителна оценка на дисертационния труд и предлагам на почитаемите членове на научното жури да присъдят научната степен „доктор на науките“ на доц. Илияна Стоева по докторска програма „Дентална клинична алергология“.

гр. София  
9 февруари 2021 г.

Изготвил становището: .....

/Доц. Николай Янев, дм/